

คำถามพร้อมธำคำตอบวิชากฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่งฯ

การสอบความรู้ชั้นเนติบัณฑิต

สมัยที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ข้อ ๑. คำถาม นายไก่อำสัญญาให้นายชวากู้ยืมเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ที่บ้านของนายไก่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แต่พิมพ์ลงในสัญญาว่าทำที่บ้านของนายชวากู้ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และมีข้อตกลงว่าหากมีการฟ้องคดีให้ฟ้องที่ศาลแพ่ง จากนั้นนายไก่อำซื้อแคชเชียร์เช็คที่ธนาคารมหานคร จำกัด (มหาชน) สาขาสมุทรปราการ รวม ๒ ฉบับ ฉบับละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แล้วพากันไปที่ธนาคารกรุงสุโขทัย จำกัด (มหาชน) สาขาระยอง เพื่อเปิดบัญชีออมทรัพย์ร่วมกัน เนื่องจากนายชวากู้ทำงานอยู่ที่จังหวัดระยอง และนำเงินฝากครั้งแรก ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมอบให้นายชวากู้เป็นผู้ถือสมุดเงินฝากเพื่อความสะดวกในการเบิกถอนเงิน หากนายชวากู้ต้องการเงินเพิ่มก็ให้โทรศัพท์แจ้งนายไก่อำ นายไก่อำจึงจะโอนเงินเข้าบัญชีให้ ซึ่งต่อมานายไก่อำได้โอนเงินเข้าบัญชีให้อีกจนครบ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ภายหลังก้นนายชวากู้ไม่ชำระหนี้

ให้วินิจฉัยว่า นายไก่อำจะฟ้องนายชวากู้ต่อศาลดังกล่าวต่อไปนี้ คือ ศาลจังหวัดระยอง ศาลจังหวัดชลบุรี และศาลแพ่ง ได้หรือไม่

ธำคำตอบ นายไก่อำทำสัญญาให้นายชวากู้ยืมเงินกันที่บ้านนายไก่อำ เมื่อพิมพ์ในสัญญาว่า ทำที่บ้านของนายชวากู้ที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาจำเลย นายไก่อำย่อมมีอำนาจฟ้องนายชวากู้ต่อศาลจังหวัดชลบุรีซึ่งจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑)

เมื่อสาระสำคัญในการกู้ยืมเงินคือ การส่งมอบเงินและการทำสัญญาหรือหลักฐานเป็นหนังสือ ส่วนสถานที่ที่นายไก่อำเบิกหรือถอนเงินจากธนาคารใดไปให้นายชวากู้ผู้มีใช้สาระสำคัญในการกู้ยืม และนายชวากู้จะรับเงินที่โอนมาได้จะต้อง

ไปเบิกถอนเงินจากธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาระยอง ธนาคารดังกล่าวจึงเป็นสถานที่รับมอบเงินที่กู้ยืมและถือเป็นศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลด้วย นายไก่อ้อมมีอำนาจฟ้องนายชาวต่อศาลจังหวัดระยองได้ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕/๒๕๕๓)

ส่วนข้อตกลงระหว่างนายไก่อ้อมกับนายชาวที่ให้ฟ้องที่ศาลแพ่งนั้น เมื่อศาลแพ่งมิใช่ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ข้อตกลงที่ให้ฟ้องที่ศาลแพ่งดังกล่าว จึงขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑) ซึ่งเป็นบทกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนไม่อาจบังคับได้ นายไก่อ้อมจึงไม่มีอำนาจฟ้องนายชาวต่อศาลแพ่งได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๒๗๙/๒๕๕๑)

ข้อ ๒. คำถาม โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลรวมสองสำนวน

สำนวนแรก โจทก์ฟ้องว่า จำเลยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านจากโจทก์เป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ตามเอกสารท้ายคำฟ้อง แล้วไม่ชำระขอให้บังคับชำระหนี้จำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ย จำเลยให้การว่า จำเลยไม่เคยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านไปจากโจทก์ แต่เคยซื้อสบู่จากโจทก์ในราคา ๒๐,๐๐๐ บาท โดยลงลายมือชื่อในเอกสารท้ายคำฟ้องให้ไว้ โจทก์แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารดังกล่าว จึงเป็นเอกสารปลอม ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านไปจากโจทก์แต่เมื่อจำเลยรับว่าเคยซื้อสบู่จากโจทก์ในราคา ๒๐,๐๐๐ บาท จึงพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวนดังกล่าวแก่โจทก์

สำนวนที่สอง โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเช่าบ้านพิพาทจากโจทก์มีกำหนดระยะเวลา ๖ ปี ต่อมาจำเลยผิดสัญญาเช่า โดยนำบ้านพิพาทไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง โจทก์บอกเลิกสัญญาแล้วขอให้ขับไล่และให้ใช้ค่าเสียหาย จำเลยให้การว่า จำเลยมิได้นำบ้านพิพาทออกให้บุคคลอื่นเช่าช่วง ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยนำบ้านพิพาทไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง แต่เนื่องจากระหว่างพิจารณาสัญญาเช่าครบกำหนดแล้ว จำเลยไม่มีสิทธิอยู่ในบ้านพิพาทอีกต่อไป พิพากษาให้ขับไล่จำเลย

ไปเบิกถอนเงินจากธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาระยอง ธนาคารดังกล่าวจึงเป็นสถานที่รับมอบเงินที่กู้ยืมและถือเป็นศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลด้วย นายไก่อ้อมมีอำนาจฟ้องนายชาวต่อศาลจังหวัดระยองได้ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕/๒๕๕๓)

ส่วนข้อตกลงระหว่างนายไก่อ้อมกับนายชาวที่ให้ฟ้องที่ศาลแพ่งนั้น เมื่อศาลแพ่งมิใช่ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ข้อตกลงที่ให้ฟ้องที่ศาลแพ่งดังกล่าว จึงขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑) ซึ่งเป็นบทกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนไม่อาจบังคับได้ นายไก่อ้อมจึงไม่มีอำนาจฟ้องนายชาวต่อศาลแพ่งได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๒๗๙/๒๕๕๑)

ข้อ ๒. คำถาม โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลรวมสองสำนวน

สำนวนแรก โจทก์ฟ้องว่า จำเลยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านจากโจทก์เป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ตามเอกสารท้ายคำฟ้อง แล้วไม่ชำระขอให้บังคับชำระหนี้จำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ย จำเลยให้การว่า จำเลยไม่เคยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านไปจากโจทก์ แต่เคยซื้อสบู่จากโจทก์ในราคา ๒๐,๐๐๐ บาท โดยลงลายมือชื่อในเอกสารท้ายคำฟ้องให้ไว้ โจทก์แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารดังกล่าว จึงเป็นเอกสารปลอม ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ประจำบ้านไปจากโจทก์แต่เมื่อจำเลยรับว่าเคยซื้อสบู่จากโจทก์ในราคา ๒๐,๐๐๐ บาท จึงพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวนดังกล่าวแก่โจทก์

สำนวนที่สอง โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเช่าบ้านพิพาทจากโจทก์มีกำหนดระยะเวลา ๖ ปี ต่อมาจำเลยผิดสัญญาเช่า โดยนำบ้านพิพาทไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง โจทก์บอกเลิกสัญญาแล้วขอให้ขับไล่และให้ใช้ค่าเสียหาย จำเลยให้การว่า จำเลยมิได้นำบ้านพิพาทออกให้บุคคลอื่นเช่าช่วง ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยนำบ้านพิพาทไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง แต่เนื่องจากระหว่างพิจารณาสัญญาเช่าครบกำหนดแล้ว จำเลยไม่มีสิทธิอยู่ในบ้านพิพาทอีกต่อไป พิพากษาให้ขับไล่จำเลย

(ก) จำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การเป็นว่า ในขณะที่ทำสัญญาเช่าซื้อและสัญญาค้ำประกัน โจทก์มิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถยนต์พิพาท โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

(ข) จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การเป็นว่า สัญญาค้ำประกันที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นสัญญาที่เกิดจากการแสดงเจตนาหลง จึงไม่มีมูลหนี้และตกเป็นโมฆะ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะสั่งอนุญาตให้จำเลยทั้งสองแก้ไขคำให้การดังกล่าวนี้ได้หรือไม่

ธงคำตอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๐ บัญญัติให้จำเลยที่แก้ไขคำให้การจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า ๗ วัน ในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถาน เว้นแต่มีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจยื่นคำร้องได้ก่อนนั้น หรือเป็นการขอแก้ไขในเรื่องที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อย ศาลนัดสืบพยานในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ โดยไม่มีการชี้สองสถาน จำเลยทั้งสองจะยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การ จึงอาจทำได้ภายในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เมื่อจำเลยทั้งสองยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การเมื่อพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ศาลจะอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การได้ จึงต้องเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

(ก) ที่จำเลยที่ ๑ ขอแก้ไขคำให้การเป็นว่าในขณะที่ทำสัญญาเช่าซื้อและสัญญาค้ำประกัน โจทก์มิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถยนต์พิพาท โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น การที่โจทก์จะเป็นเจ้าของรถยนต์พิพาทหรือไม่ เป็นเพียงข้อเท็จจริง มิได้มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญาเช่าซื้อ จึงมิใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งไม่ปรากฏว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจยื่นคำร้องได้ก่อนนั้นและมีใช่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อย ศาลจึงชอบที่จะสั่งไม่อนุญาตโดยยกคำร้องของจำเลยที่ ๑ (คำพิพากษาฎีกา ๓๕๗๙/๒๕๕๕)

(ข) ที่จำเลยที่ ๒ ขอแก้ไขคำให้การเป็นว่า สัญญาค้ำประกันที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นสัญญาที่เกิดจากการแสดงเจตนาหลง จึงไม่มีมูลหนี้และตกเป็นโมฆะ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น ปัญหาที่ว่านิติกรรมใดเป็นโมฆะหรือไม่ ถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลจึงชอบที่จะสั่งอนุญาตให้จำเลยที่ ๒ แก้ไขคำให้การดังกล่าวได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๖๕/๒๕๕๒)

ข้อ ๔. คำถาม โจทก์ฟ้องว่า จำเลยผิดสัญญาหมั้นขอบังคับให้จำเลยชำระค่าเสียหาย ๕๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์มีคำขอให้ศาลพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์นำพยานเข้าสืบเพื่อการกำหนดจำนวนเงินไปฝ่ายเดียวจนเสร็จ แล้วพิพากษาให้จำเลยชำระค่าเสียหาย ๓๐๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์

(ก) จำเลยอุทธรณ์ว่า คำฟ้องของโจทก์เป็นคดีเกี่ยวข้องกับสิทธิในครอบครัว โจทก์ควรนำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อการกำหนดจำนวนเงินโดยไม่ได้นำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูล การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ข) โจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยชำระค่าเสียหายเต็มตามฟ้อง ส่วนจำเลยมิได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ ซึ่งคำร้องได้กล่าวโดยชัดแจ้งถึงเหตุที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและข้อคัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลแล้ว ส่วนกรณียื่นคำขอล่าช้านั้น จำเลยอ้างเหตุว่า ศาลส่งคำบังคับให้จำเลยโดยวิธีปิดหมาย ณ ภูมิลำเนาของจำเลยเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ซึ่งขณะนั้นจำเลยไม่ได้อยู่ที่ภูมิลำเนาดังกล่าวเพราะได้หลบหนีหมายจับคดีอาญาไปพักอาศัยอยู่ที่อื่น จำเลยเพิ่งกลับมาพบคำบังคับปิดอยู่เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔ จำเลยจึงขอยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔

ให้วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของจำเลยในข้อ (ก) ฟังขึ้นหรือไม่ และศาลจะรับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยในข้อ (ข) ได้หรือไม่

ธงคำตอบ (ก) คำฟ้องของโจทก์ที่อ้างว่า จำเลยผิดสัญญาหมั้นกับมีคำขอบังคับให้จำเลยชำระค่าเสียหาย มิใช่เป็นคดีเกี่ยวข้องกับสิทธิในครอบครัวที่โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๘ ทวิ วรรคสอง (เทียบ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๔๒/๒๕๓๘ และ ๓๘/๒๕๔๙) แต่เป็นคดีที่มีคำขอ บังคับให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินอันไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ซึ่งตาม มาตรา ๑๘๘ ทวิ วรรคสาม (๒) บัญญัติให้ศาลสืบพยานหลักฐานโจทก์ไป ฝ่ายเดียวเพื่อกำหนดจำนวนเงินตามคำขอบังคับของโจทก์ได้ ดังนั้น การที่ ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์สืบพยานหลักฐานไปฝ่ายเดียว แล้วพิพากษาให้จำเลย ชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ชอบด้วย กฎหมาย อุทธรณ์ของจำเลยใน (ก) จึงฟังไม่ขึ้น

(ข) จำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้แพ้คดีโดยขาดนัดยื่นคำให้การถ่า มิได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาย่อมมีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ตรี แม้โจทก์จะยื่นอุทธรณ์ขอให้ จำเลยชำระค่าเสียหายเต็มตามฟ้อง แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิจำเลยที่จะขอให้พิจารณาคดี ใหม่ แต่จำเลยจะต้องยื่นคำขอต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับจากวันที่ได้ส่ง คำบังคับให้แก่จำเลย ตามมาตรา ๑๘๙ จัตวา วรรคหนึ่ง เมื่อศาลส่งคำบังคับ ให้จำเลยโดยวิธีปิดหมายเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ การส่งคำบังคับมีผล เมื่อกำหนดเวลา ๑๕ วัน ได้ล่วงพ้นไปตามมาตรา ๗๙ วรรคสอง จำเลยจึง ต้องยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ภายในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๔ (เทียบคำ พิพากษาฎีกาที่ ๓๐๖๔/๒๕๒๖)

ส่วนที่จำเลยอ้างเหตุที่ยื่นคำขอล่าช้าว่า จำเลยหลบหนีหมายจับคดี อาญาไปเสียจากภูมิลำเนานั้นเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยเองไม่ใช่ เป็นพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้ อันจะเข้าข้อยกเว้นที่ทำให้จำเลยมี สิทธิยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พฤติการณ์นั้น ได้สิ้นสุดลง เมื่อจำเลยเพียงยื่นคำขอต่อศาลในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่ง ล่วงพ้นกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๕๐/๒๕๓๙) ศาลจึงไม่อาจรับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยในข้อ (ข) ไว้พิจารณาได้

ข้อ ๕. คำถาม โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำละเมิดต่อโจทก์ขอให้ชำระ ค่าเสียหาย ๒๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การต่อสู้ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้น พิเคราะห์แล้วพิพากษาให้จำเลยชำระค่าเสียหาย ๑๐๐,๐๐๐ บาท และให้จำเลย

ชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยชำระค่าเสียหายตามฟ้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าอุทธรณ์ของโจทก์มีข้อความกล่าวเสียดสีศาลให้คืนคำฟ้องอุทธรณ์ให้โจทก์ทำมาใหม่ภายใน ๑๐ วัน โจทก์เห็นว่าอุทธรณ์ของโจทก์ไม่มีข้ออันควรดำหนิที่จะต้องทำมาใหม่ จึงยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นส่วนจำเลยอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำเลยนำค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนโจทก์ตามคำพิพากษามาวางศาลภายใน ๑๕ วัน จึงจะพิจารณาสั่งอุทธรณ์ จำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น

ให้วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของโจทก์และของจำเลยชอบที่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่

ธงคำตอบ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้คืนคำฟ้องอุทธรณ์ให้โจทก์ทำมาใหม่เป็นกระบวนการพิจารณาในชั้นตรวจคำฟ้องอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๒ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้นโดยเฉพาะก่อนที่จะสั่งรับหรือไม่รับคำคู่ความตามมาตรา ๑๘ เมื่อโจทก์เห็นว่าอุทธรณ์ของโจทก์ไม่มีข้ออันควรดำหนิที่จะต้องทำใหม่ตามคำสั่งของศาลชั้นต้น โจทก์ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยได้ตามมาตรา ๑๘ วรรคท้าย, ๒๒๗ และ ๒๒๘ โดยไม่จำเป็นต้องให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง อุทธรณ์ของโจทก์จึงชอบที่จะรับไว้พิจารณา (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๓๑/๒๕๒๑, ๗๔๙๔/๒๕๔๗ และ ๙๒๑๙/๒๕๔๗)

การยื่นอุทธรณ์กรณีนี้ จำเลยต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนโจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ การที่จำเลยไม่นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนโจทก์ตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นชอบที่จะสั่งไม่รับอุทธรณ์ได้ทันที แต่เมื่อศาลชั้นต้นเปิดโอกาสให้จำเลยนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาลให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งก่อนที่ศาลชั้นต้นจะพิจารณาสั่งอุทธรณ์ของจำเลยอันเป็นกระบวนการพิจารณาชั้นตรวจคำฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๓๒ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้นโดยเฉพาะและคำสั่งเช่นนี้มีใช้เป็นคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ จำเลยจึงยังไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว อุทธรณ์ของ

จำเลยจึงไม่ชอบที่จะรับไว้พิจารณา (เทียบคำพิพากษาฎีกา ๑๑๒๕/๒๕๔๕ และ ๑๓๒/๒๕๔๙)

ข้อ ๖. คำถาม โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทซึ่งโจทก์ใส่ชื่อของจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์แทนโจทก์คืนให้แก่โจทก์ มิฉะนั้นให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการจดทะเบียนของจำเลย จำเลยให้การว่า ที่ดินพิพาทเป็นของจำเลย ขอให้ยกฟ้อง ก่อนวันนัดสืบพยานโจทก์ ๔ วัน โจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวและคำร้องในกรณีมีเหตุฉุกเฉินเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าห้ามมิให้จำเลยนำคนงานเข้าไปตัดต้นยางพาราอายุ ๒๐ ปี ในที่ดินพิพาทเพื่อนำไปขาย ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนคำร้องในวันเดียวกับวันนัดสืบพยานโจทก์ เมื่อถึงวันนัดศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งว่า ต้นยางพาราที่โจทก์ขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราว มิใช่ทรัพย์สินที่พิพาทกันในคดี โจทก์จึงไม่มีสิทธินำวิธีการชั่วคราวตามที่ขอมาใช้บังคับแก่จำเลย ให้ยกคำร้อง โจทก์อุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์โดยเห็นว่า คำสั่งศาลที่ยกคำร้องเป็นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องและที่ไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ดังกล่าวชอบหรือไม่

ธงคำตอบ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทคืนให้แก่โจทก์ จำเลยให้การต่อสู้เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท แม้โจทก์มิได้ฟ้องและมีคำขอบังคับเกี่ยวกับต้นยางพาราในที่ดินพิพาทซึ่งมีอายุ ๒๐ ปี แต่หากคู่ความฝ่ายใดชนะ ก็ย่อมได้ไปซึ่งต้นยางพาราอันเป็นทรัพย์สินส่วนควบของที่ดินพิพาทนั้นด้วย ถือได้ว่าต้นยางพาราในที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่พิพาทกันในคดีนี้ คำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ที่ขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้จำเลยนำคนงานเข้าไปตัดต้นยางพาราดังกล่าวในที่ดินพิพาทเพื่อนำไปขาย จึงเป็นคำขอคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ (๒) เพื่อป้องกันการเปลืองไปเปล่าหรือการบุบสลายหรือโอนไปยังผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินที่พิพาท คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ จึงไม่ชอบ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๔๐/๒๕๔๒ และ ๑๓๖๖/๒๕๕๓)

แม้โจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน แต่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นนัดไต่สวนคำขอของโจทก์ในวันนัดสืบพยานโจทก์ซึ่งเป็นเวลาภายหลังที่โจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวแล้ว ๔ วัน แสดงว่าศาลชั้นต้นพิจารณาคำขออย่างกรณีธรรมดา มิได้พิจารณาคำขอเป็นการด่วนตามมาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง ดังนั้นคำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ ย่อมไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติว่า ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอ คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุด (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๐๗/๒๕๑๔) โจทก์จึงมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ตามมาตรา ๒๒๘ (๒) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์จึงไม่ชอบ

ข้อ ๗. คำถาม นายจุกเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ของนายเปีย ครบกำหนดตามคำบังคับแล้ว นายเปียไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา และมีทรัพย์สินเพียงที่ดินหนึ่งแปลงเท่านั้น นายจุกขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินแปลงดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้เงินสุทธิ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปรากฏว่า

(ก) กรมสรรพากรซึ่งเป็นเจ้าหนี้ภาษีอากรค้างและเป็นหนี้บุริมสิทธิจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ของนายเปีย ยื่นคำร้องต่อศาลขอรับชำระหนี้จำนวนดังกล่าวจากเงินที่ได้ในการขายทอดตลาดที่ดิน

(ข) นายแกละเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ของนายเปียอีกคดีหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างระยะเวลาตามคำบังคับ ทราบว่าที่ดินของนายเปียถูกยึด นายแกละจึงยื่นคำร้องต่อศาลในคดีของนายจุกขอเฉลี่ยเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดที่ดิน

ศาลไต่สวนแล้ว ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องของกรมสรรพากรและนายแกละซึ่งได้ยื่นคำร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะมีคำสั่งให้กรมสรรพากร นายจุก และนายแกละได้รับชำระหนี้จากเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่ได้จากการขายทอดตลาดที่ดินหรือไม่ เพียงใด

ธงคำตอบ (ก) กรมสรรพากรเป็นเจ้าหน้าที่ภาษีอากรค้างและเป็นถึงหนี้บุริมสิทธิ จึงเป็นบุคคลภายนอกที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๗ และมาตรา ๒๘๘ ส่วนนายจุกและนายแกละแม้เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา แต่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่สามัญ กรมสรรพากรจึงมีสิทธิได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท จากเงินที่ขายทอดตลาดที่ดิน (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๘๐/๒๕๐๙ และ ๑๔๕๐/๒๕๓๑)

(ข) สำหรับเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือ แม้คดีของนายแกละยังอยู่ระหว่างระยะเวลาตามคำบังคับ ซึ่งหากนายเปียไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ นายแกละก็ไม่อาจขอให้บังคับคดียึดที่ดินแปลงดังกล่าวได้ เพราะเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดที่ดินของนายเปียไว้แล้วในคดีของนายจุก นายแกละได้แต่จะต้องขอเฉลี่ยเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดที่ดินเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๐ ดังนี้ เมื่อนายเปียเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาคดีละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เท่ากัน จึงต้องเฉลี่ยให้นายจุกและนายแกละได้รับชำระหนี้คนละ ๒๕๐,๐๐๐ บาท (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๖๒/๒๕๙๙ และ ๔๑๐๕/๒๕๓๓)

ข้อ ๘. คำถาม กรมสรรพากรเป็นโจทก์ฟ้องนายสมบัติต่อศาลล้มละลายกลางว่า นายสมบัติค้างชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม รวม ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท นายสมบัติมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขอศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสมบัติเด็ดขาดและพิพากษาให้ล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า นายสมบัติเคยถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา จึงได้รับการปลดจากล้มละลายก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้แล้ว หนี้ภาษีอากรตามฟ้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในคดีก่อน แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ โจทก์จึงไม่อาจนำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องนายสมบัติให้ล้มละลายได้อีก พิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ แม้นายสมบัติเคยถูกศาลล้มละลายกลางพิพากษาให้ล้มละลายมาพันกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ซึ่งนายสมบัติได้รับการปลดจากการล้มละลายก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ ก็ตาม แต่มาตรา ๘๑/๑ วรรคท้าย บัญญัติให้นำมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับกับการปลดจากการล้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ โดยอนุโลม ดังนั้น แม้หนี้ภาษีอากรตามฟ้องจะเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสมบัติเด็ดขาดในคดีก่อนซึ่งถือว่าเป็นหนี้อันพึงชำระได้ตามมาตรา ๘๔ นายสมบัติก็ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้เกี่ยวกับภาษีอากรตามมาตรา ๗๗ (๑) แม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภาษีอากรดังกล่าวในคดีก่อนเพราะหนี้ตามข้อยกเว้นของมาตรา ๗๗ (๑) และ (๒) นั้น กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วหรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๘๑ ไม่ โจทก์จึงมีสิทธินำหนี้ภาษีอากรที่นายสมบัติค้างชำระมาฟ้องนายสมบัติให้ล้มละลายได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๙๕๕/๒๕๓๖)

คำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๙. คำถาม บริษัทเอ จำกัด กู้ยืมเงินธนาคารไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยบริษัทแมน จำกัด เป็นผู้ค้ำประกัน และยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ต่อมาบริษัทแมน จำกัด มีหนี้สินส่วนตัว และเป็นหนี้เจ้าหนี้อื่นอีกหลายราย จึงยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของตนเอง ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของบริษัทแมน จำกัด ไว้พิจารณา และประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนคำร้องขอ ระหว่างนั้น ธนาคารไทย จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นฟ้องบริษัทเอ จำกัด และบริษัทแมน จำกัด ต่อศาลจังหวัดดลิ่งชัน ให้ร่วมกันชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน โดยที่ธนาคารไทย จำกัด (มหาชน) มิได้รับอนุญาตให้ฟ้องคดีจากศาลล้มละลายกลาง ศาลจังหวัดดลิ่งชันมีคำสั่งรับฟ้องไว้พิจารณา แล้วต่อมาได้พิพากษาให้บริษัททั้งสองร่วมกันชำระหนี้แก่ธนาคารไทย จำกัด (มหาชน)

ให้วินิจฉัยว่า การพิจารณาและพิพากษาของศาลจังหวัดดลิ่งชันดังกล่าว ชอบด้วยพระราชบัญญัติล้มละลายฯ หรือไม่ อย่างไร

ธงคำตอบ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙๐/๑๒ (๔) ที่กำหนดว่า เมื่อศาลได้มีคำสั่งรับคำร้องขอไว้พิจารณาแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ถ้ามูลแห่งหนี้นั้นเกิดก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน เว้นแต่ศาลที่รับคำร้องขอจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ คำว่า ลูกหนี้ หมายถึงเฉพาะลูกหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการเท่านั้น

การที่ศาลจังหวัดตลิ่งชันได้รับฟ้องคดีที่ธนาคารไทย จำกัด (มหาชน) ยื่นฟ้องบริษัทเอ จำกัด และบริษัทแมน จำกัด ให้ร่วมกันชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน ภายหลังจากที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของบริษัทแมน จำกัด ไว้พิจารณาแล้วโดยที่ธนาคารไทย จำกัด (มหาชน) มิได้รับอนุญาตให้ฟ้องคดีบริษัทแมน จำกัด ลูกหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการจากศาลล้มละลายกลาง การรับฟ้องและพิจารณาคดีของศาลจังหวัดตลิ่งชันในส่วนของบริษัทแมน จำกัด จึงเป็นการไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙๐/๑๒ (๔) และการที่ต่อมาศาลจังหวัดตลิ่งชันได้มีคำพิพากษาให้บริษัทแมน จำกัด ร่วมชำระหนี้นั้น คำพิพากษาดังกล่าวไม่มีผลผูกพันบริษัทแมน จำกัด ตามมาตรา ๙๐/๑๒ วรรคสอง ส่วนการรับฟ้องและพิจารณาคดีในส่วนของบริษัทเอ จำกัด นั้น เมื่อบริษัทเอ จำกัด มิใช่ลูกหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการ บริษัทเอ จำกัด จึงมิได้รับประโยชน์จากสถานะพักการชำระหนี้ การรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดตลิ่งชันในส่วนของบริษัทเอ จำกัด จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้ว (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๐๓/๒๕๕๕)

ข้อ ๑๐. คำถาม นายโชคฟ้องนายชัยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ขอให้ลงโทษฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๗ ซึ่งระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี เหตุเกิดในเขตศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลแขวงพระนครใต้ นายชาติผู้พิพากษาประจำศาลและนายชายผู้พิพากษาอาวุโสได้รับจ่ายสำนวนเป็นองค์คณะ วันนัดไต่สวน

มูลฟ้อง นายชายลาป่วย นายชาติคนเดียวนั่งไต่สวนมูลฟ้องจนเสร็จแล้วมีคำสั่งในวันเดียวกันว่า คดีมีมูลในข้อหาทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายตามมาตรา ๒๙๕ ซึ่งระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ประทับฟ้องข้อหานี้ไว้พิจารณา ครั้นถึงวันนัดสอบคำให้การและสืบพยานโจทก์อีกหนึ่งเดือนต่อมา นายชาติกลับเห็นฟ้องกับนายชายว่าไม่ควรรับคดีไว้พิจารณา จึงร่วมกันมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงพระนครใต้

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งประทับฟ้องและคำสั่งโอนคดีของศาลอาญากรุงเทพใต้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ นายชาติผู้พิพากษาประจำศาลคนเดียวไต่สวนมูลฟ้องตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕ (๓) ต้องห้ามตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง การไต่สวนมูลฟ้องและคำสั่งประทับฟ้องในข้อหาทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ โดยนายชาติยอมไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีนี้ยังถือไม่ได้ว่าศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำสั่งประทับฟ้องในข้อหาดังกล่าวไว้พิจารณา แม้คดีเกิดในเขตศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลแขวงพระนครใต้ทับซ้อนกัน ต้องอยู่ในบังคับตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคสี่โดยถือว่าศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นศาลจังหวัด (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๔๐/๒๕๕๐) แต่การที่ศาลอาญากรุงเทพใต้จะต้องโอนคดีไปยังศาลแขวงพระนครใต้ตามบทบัญญัติดังกล่าว และศาลแขวงพระนครใต้ต้องมีคำสั่งรับโอนคดี ต้องเป็นกรณีที่ศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำสั่งประทับฟ้องไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๖๕/๒๕๔๘) เมื่อศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำสั่งประทับฟ้องไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอาญากรุงเทพใต้จึงไม่อาจโอนคดีไปยังศาลแขวงพระนครใต้ คำสั่งโอนคดีของศาลอาญากรุงเทพใต้ยอมไม่ชอบด้วยกฎหมาย